

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

TURINIS: Zmogus ir gīvulis. — Paveikslai jaunimo darbo plānū. — Apzvalga: Tsīnū paveikslas; Māzums īs Amerikos; Presidento rinkimai; Kāras Airopoj; Didesnis Kārū pavojus; Rrinkimai Rusijos dūmai; Mikas Petrauskas Prūsū Lietuvoj; Vienas Dailēs Draugijos veikalas. — Pasikalbējimai: Ar nesibijoti būt apšauktu bedieviu? Ar "Aušrinē" ar "Ateitis" naudingesnē moksleiviams? Ar zmogus patekes ī prāgārā, gali īs jo īseiti? Kur slepiasi pradžia zmogaus esībēs? Ar tikras gīvas Dievas īra aname blīnelīje ir tt.? Ar tikusios īra visokios īškilmēs? Kokia īra tikresnē meilē? Ar īra dora susieiti naktimis su antra lītimi? — Nauji Raštai. — īs leidējū - rašītoju pusēs.

ZMOGUS IR GĪVULIS.

Nelīgi zmoniū dora īpatšiai aiškiai pastebima ziūrīnt ī zmoniū sātīkius su gīvuliais. Rītū zemēse gīvena milionai zmoniū, kurie niekuomet nekankina gīvuliū ir jū nezudo. Nēsa mēsos tie zmonēs nevālgo. Airopoje, kur beveik visi krikštīonīs īra, ziūrīma ī tokī pasielgīmā su pašiepa.

Kaip zinoma, Airopos zmonēs nelabai malonīai apsieina su gīvuliais. Nors pradeda praplisti gīvuliū apsaugos draugijos, nors tūluose kraštuose baudzīami zmonēs, kurie gīvulius kankina, vis dēlto dār īra labai skaudus gīvuliū likīmas Airopoje.

Tai parodo īpatšiai trīs dalīkai. Gīvuliū kraujas dār kas dien srovēmis praliejamas. Tūkstantšiai jūjū kas dienā skerdzīami, jeib zmonēs jū mēsa maitīntūs. Dār māza tēra tū zmoniū, kurie numāno, jog zodis: nezudīk! gāli būti duotas atsi- zvelgīant ir ī gīvulius. Paprastai tikīma, kad zmo-

gus negalētū gīvas išlikti mēsos nevalgīdamas. Ir kol nebus platšiai išmanīta, jog tai tatšau galima, gīvuliai bus tām zudomi. Minēti berods reikia, kad didžiū miestū skerdinēse ziūrima gīvulī zudīti jām padārant kuo-maziau skaudējimū.

Kitas būdas gīvulius kankinti ir zudīti ģra medziojimas. Kiek tuomet gīvuliai kesti turi, rodos kiekvienas protingas žmogus žino. Valandū valandas jie gainiojami ir nezino, kur dingti iš mirties baimēs, kol pagaliaus nenušaujami. Reikētū kiekvienām apie tai ben māzumā pamanīti, tuomet išvīstū, jog medziojimas ģra žemos doros apsireiškimas, nors medziotū ir augššiausiūjū luomū žmonēs.

Tretšiu būdu gīvuliai kankinami augšššiausiose Airopos mokīklose. Vadinamas šis kankinimas vivisekcia, tai esti gīviū piaustīmas. Išvaizdin-kime, kas tše dāroma. Gīvulīs, dažniausiai šuo, prirakintas ant kokios lentos, ģra piaustomas tiek žmoniū, kiek tik prieiti gāli. Vieni turi darbo prie jo akiū, kiti prie nugaros dirgsniū, ir tt. Gīvulīs piaustomas, līg jis tebūtū medis arba šiaip koks daigtas. Kuomet vienām kartui užtenka tū stū-dijū, gīvulelis nuveziamas šiek-tiek sulopintas ģ tām tītšia ģtaisītā kamarī ir paliekamas, kol nepasirodo reikalinga jī toliau piaustīti. Ir tai dāroma taip ilgai, kartais kelias dienas net savaites, kol nenumiršta nelaimingasis kankinīs. Tuomet kitas prirakinamas prie lentos.

Sākoma, tai reikalinga, jeib gīdītojai geriau išmuktū žmoniū ligas gīdīti ir žmonēs neprivalītū

tiek kesti. Negalima trumpai išrodīti, kad tai ģra apsirikimas. Tik tai tenoriu pasakīti, kad žmoniū slogos tegāli būti šalinamos išminties ir doros augimu. O vivisekcionoj to visiškai nėra matīti.

Tie gīvuliū piaustītojai neturi nei menkiausio pasigailėjimo nebīliais-gīvuleliais. Ir tūli beabejonēs nesigailētū žmogū taipo-jau zudīti, jeigu tvarka tarp žmoniū tai prileistū. Kiti berods pasibaisētū, kad kas ir tik pamanītū, jog jie ir gīvā žmogū galētū taip piaustīti. Tatšau ir tokie mokslininkai dažniausiai laiko žmogū ir gīvulī tik matērios krūva. Nėra jiems tarp jū didžio skirtumo.

Trumpai pasākūs, mūsū stovis atsizvelgiant ģ gīvulius ģra toks: žmonēs tiki tiesā turī gīvuliui darīti, ko jie nori; jū sāzinē jiems dažnai nieko nesāko apie tai, kad ir gīvulis kaipo žmogus atbojimo vertas ģra, kad žmogui reikētū žiūrėti ģ gīvulī kaipo ģ draugā.¹⁾

Gīvulius geriau pastebėdami išvīsime, jog jie ne taip labai skiriasi nuo mūsū. Beabejonēs jie ģra sāmoningi. Jie turi geismū ir jausmū. Jie apreiškia džiaugsmā ir nuliūdimā, nekantā ir užuojautā, parodo protā ir gudrumā.

Paprastai vadiname gīvuliu jo kūnā, kaip dažnai ir ģ žmogū tiktai žiūrima kaipo ģ kūnā. Ir tuomi nukrīpstame nuo to, kas turētū būti pastebima. Patsai žmogus ģra siela, kuri apsireiškia kūnu. Taip ir gīvulīs ģra siela, kuri gīvena kūne.

¹⁾ Kaip žinoma, Lietuviai senovėje savo žirgus labai mėlėdavo, dabar gana dažnai juos kankina.

Kuomet taip nors kartais pažvelgtume į givulį, daug žmoniškiau su juo pasielgtume.

Ivairuose dalikuose givuliai daug gabesni už žmogų. Žmogus tarsi iš visų givulių savije po mąžumą teturi. Todėl pavienis givulis viename ar antrame dalike tobulesnis už žmogų. Suo daug geresnes uosles turi negu žmogus. Žirgas ir tamsoj suranda kelią, kuomet žmogus visai nebusivokia. Aras ir arelis nuostabiai toli matyti gali. Tūli givuliai stąto sau trobas arba lizdus, kad joks žmogaus darbas su tuo negali susiliginti. Voras mezga tinklus, kad tegalima tuo stebėtis. Skruzdėlės ir bitės taip tvarkiai gyvena savo draugijoje, kad žmonės tegali iš jų sau imti paveikslą.

Gana dažnai galima pastebėti, kaip givuliai ir užjautsčia viens kitą. Indijoje yra itaisitos gėdiklos, kur givuliai gėdomi. Kartą ten koją lūžęs suo buvo išgėdėtas ir paleistas. Po kelių dienų jis sugrįžo atsivesdamas kitą sužeistą šunį. — Kartą keleiviai vežėsi su savim ant laivo vėrišką ir motrišką beždžionę. Pătiniui susirgus, patutė bandė jį visaip palinksminti. O kaip tasai pasimirė, ši nebeėmė maisto ir pasimirė taipo-jau. — Žinomas yra dalikas, kad šunis dažnai miršta ant kampo savo savininko. — Vienas gėdėtojas laikė savo troboj varną. Kartą pasivaikščioldamas rado mąžą kokį paukstėti ir jį parsinešė. Bet tas paukstėtis nelesė, ir niekaip nebuvo galima jam į snąpą maisto įkišti. Varna stovėjo ir žiūrėjo, kaip gėdėtojas varginos. Ir jam vos nuėjus,

jį nuzengė pas mąžąjį pauksteli ir gražiai palesino paikutį.

Daug tokių nusidavimelių galima surašyti apie givulius. Bet yra ir tokių atsitikimų, iš kurių galima matyti tarsi gerą givulių širdį. Platšiai žinoma yra, kaip Alpuose šunis keleivius iš mirties pavojaus išgelba. Labai dažnai šunis skestantšius ištraukia iš vandens. — Kartą jaunas išdėkėlis išplaukė laiveliu ant ašaro ir išmetęs iš laivo savo šunį, sudavė jam irklų į galvą, norėdamas jį užmušti. Bet tuo tarpu patšiam įkritus į vandenį, jo suo, jį pagaves už skverno, išplaukė iš vandens ir savo kankintoją iš mirties išgelbėjo.

Tūli mokslininkai yra tėtšia tīrinėje givulių sielos apsireiškimus. Garsus tame pastojo Vokietis Dr. Th. Zell. Jis yra pasistengęs išrodėti, kokios yra givulio mąnimo ir proto ribos, kiek givulio sielos apsireiškimai prilįgsta žmogaus sielos apsireiškimams ir kaip jie skiriasi nuo viens kito, ir tt.²⁾

Kuomet į visa-tai išiziūrimė, givuliai mums pastoja daug artimesniais. Ir suprantame, jog jie yra ištikrųjū mūsų artimais.

Dār aiškiau tai pamātome, pasiklausėdami, kån išmintingiejie sāko apie viso pasaulio givībės vienumā. Nuolatai iš jų išgirstame, kad visa giv-

²⁾ Vienā jo rāstū: Strauszenpolitik, kelis metus atgal išvertė Lietuviū kalbon Tilziškė Lietuvaitė Marta Raišukitė ir dāve tām rāstui antrašā: Gamtos protas givuliuose, bet nesirādo tām rāstui išleisti leidėjo. Dabar, nežinau tikrai kas, Amerikoj išleidžia tām rāstā. Bet kazin kas jį yra išvertes?

vîbê pareinanti iš vienos versmês, ir kad ton patšion versmên viskas ir grîztâ.

Kelias tâm esâs toks. Pirma skaldosi vis daugiau tos versmês apsireiškimai o tad jos vël daugiau vienîjasi. Taip pirmiau randasi tie mažû-mazi trupineliai, iš kuriû susideda regimasis pasaulis. Iš šitû trupineliû stâtomi pavidalai. Dâro tai îpatingos, tvarkantšios dvasinês jêgos. Taip, paveikslui, augmenû pavidalai susideda iš trupineliû, kurie valdomi vienos ir tos patšios jêgos. Bet ta jêga, kuri îra ir sâmonê, tveria daug pavidalû. Ira zinoma, kad viena îdêa gâli apsireikšti îvairiais bûdais. Gîvulijoj minima jêga nebeapima taip plataus pavidalû skaitšiaus. Pavidalai stovî jai, kaipo îdêai, tarsi artšiau. Lîg sâmonê, kuri apsireiskê augmenijoj, daugiau bûtû skaldîta gîvulijoj. Pamatinês versmês apsireiškimai, kurie regimame, matêriniam pasaulîje dalinosi î nesuskaitomas dalis, toliau, sâmonês sritîj, skirstosi î îvairias sâmonês rûšis.

Ant žmogaus laipsnio šis išsiskirstîmas îra toks galutinis pastojes, jog kiekvienu žmogumi apsireiskia skirta sâmonê, kiekvieno žmogaus pavidalas o îpatšiai tojo vidaus gîvenimas îra îpatingos sâmonês, îdêos reiškinîs, ir stovî jai artšiau negu visi kiti pavidalai. Žmogaus pažanga îra išmintingûjû mâtoma žmogaus iškilime lig to išmânîmo, kad jis tatsau nêra nuo viso skirta vienata, bet kad augštšiausioji jo esîbê îra ta pati ir visame.

Gîvulijoj gamtos protas, sutvêrimo mintis, apsireiskia, apskritai imant, savo bûdu kiekviena gîvuliû veisle. Todêl tos patšios veislês gîvuliû gîvenimas îra tas pats vieno kaip ir kito. Skirtumai labai mazi.

Žmogûje tame visai kitaip. Kiekvienas îra sau tîtšia pasaulio versmês apsireiškimo îrankis. Ir todêl kiekvienas žmogus îra save jautšias, norîs, zinâs aš.

Taip manîdami mes kreipiame savo sâmone ne î pavidalâ, bet î esîbe tû pavidalû. Ir bandome suprasti gîvuliû ir žmogû kaipo sielas. Aiškus jûjû skirtumas. Bet taipo-jau aišku ir îra, kad žmogaus ir gîvulio sielos îra gentîs.

Visa gamta, o kuo daugiau gîvulija tiesiasi žmogauspi. Gîvulija tarsi stengiasi kuo-veikiau jo stovî pasiekti, kaip žmogus pasiilgsta Dievo. Tokiu bûdu žmogus stovî prieš gîvulijâ kaipo jos Dievas. Neturêtu jisai bûti jos velniu, kaip tai dažna îra.

Prie to noriu pridêti dâr vienâ paaiškinimâ, jeib tie, kurie labai greitai mano skelbtus mokslus vadina nekrikštšioniškais, nežinodami nebûtû mân neteisingais. Sv. Paulus râšo Gr. Rom. VIII, 18—23 maž-daug tân-pat, kân aš šišon aiškinau. Tvirtina jis tiesiog, kad sutvêrimas trokšta išgânîmo, kad jis alksta bûtû išliuosuotas iš vergovês ir dalîvautû Dievo vaikû dîkîbêje.

Iš to matîti, kokiâ vietâ pasaulio evolûcioj uzima gîvuliai ir kad krikštšionîbês mokslas î juos ziûri kaipo î žmogaus draugâ. To tûli bažnyczios mokintojai nenorêjo. Ir visaip išguldê

zodī "sutvērīmas". Bet vienas vīriasiūjū autoritātū līgai to Sv. Paulaus rāsto īsguldītojū, būtent Jonas Auksāburnis (Chrisostomos) sāko: "Mes turētume visuomet dejuoti dēl sulaikīmo savo pakilīmo. Nēsa, jeigu kaip apostolas sāko, sutvērīmas, kurs neturi nei īsminties, nei proto, pasiilgsta ir baimījasi, tad turētume kuo-daugiau gēdētīes, kad mes to nedārome."⁹⁾ Aišku īra īš viso to, jog zōdis sutvērīmas stovī uz gīvulius.

Nēra abejonēs, kad kuo geriau īsmanīsime savo padējimā ir savo gīvenīmo uzdavīnī, tuo geriau ir suprāsime, kas gīvuliai īra, ir su jais pasielgsime doriau, pastosime zmoniškesniais. *Vidūnas.*

⁹⁾ XIV. īsguldīmas laiško Rom.

PAVEIKSLAI JAUNIMO DARBO PLANU.

Spālio "Jaunime" padavēme ilgokā rāsinī, kuriuo parodēme, kas galētū būti dāroma jaunimo draugijū susīejīmuose. Bet parodēme tīse beveik tik vien matēriālā, kuriuo galētū jaunīmas pasinaudoti. Suprantamas dalīkas, kad īra dār daug daugiau visoko, ir materiālo ir būdū, kurīais galīma būtū dirbti. Reikētū, paveikslui, īr valandele pasiskaitīti vienā ar antrā trumpā rašinēlī. Labai smagu īra pasīklausīti, kad koks vaidīnīmo veikalelis skaitomas padalīntais ritīnīais. Tai estī: vienas skaito, kār vienas tame veikale sāko, kitsai, kār kitas tārīa, ir tt., o vienas paskaito īsguldīmus. Toliau galīma ir paskaitīti kokī svarbesnī rāsinī īš laikrāstīšū, kurie tuo laiku īseina. Ir tt. Kuomet pradzia padarīta, pātīs jaunīejī supras, kaip galētū naudingais padarīti savo susīrinkīmus.

Dabar paduodu kelīs plānus tokiām dārbi. Nēra jīe sustatīti viena visā plānā valdantīsa mīntīmī. Pirmīau

turi pasīlīkti svarbus īvairumas ir paveikslas, kurs lengvai gālī būti sekamas.

I. Plānas.

1. Dēkl: Lietuvos Senovēs Paminējīmas. Ant. Baranauskas.
2. Kalba: Lietuvos Karalius Mindaugis. Pasišnekējīmai apie tai, kas pasakīta; klausīmai ir atsākīmai.
3. Pāsaka: Devīni broliai ir jū sesuo. (Liet. Pāsakos, Aušros leid.)
4. Gilandvirzīū āžaras. (Padavīmas.)
5. Dīkas pasišnekējīmas; pranešīmas keliū dainū; parodīmas mergaitīšū rankū darbū: juostū, pākēliū; zaismai.
6. Uzbaigos daina: Kur bēga Sešupē.

II.

1. Dēklamācia: Ira Salis, kur upēs teka. Vaitšīaitis.
2. Kalba: Žmogaus ir gīvuliū siela. Pasišnekējīmas apie tai; klausīmai ir atsākīmai.
3. Pāsaka apie laumes. (īš Schleicherio knīgos.)
4. Paskaita apīsakos: Motulē paviliojo. (Lazdīnū Pelēda.)
5. Papāsakojīmas, kaip senovēj Lietuvīai vestuves keldavo.
6. Uzbaiga: Slēpīniū tīlu balsu. (Liet. Varp.)

III.

1. Dēklamācia: Jo pirmoji meilē. Maironis.
2. Kalba: Pīlietīškos zmoniū tiesos seniau ir dabar. Pasišnekējīmas apie tai; klausīmai ir atsākīmai.
3. Pāsaka: Našlaitē ir broliukas-avīniukas. (Liet. Pāsakos, Aušr. leid.)
4. Paskaita Vaitkaus poēmo: Gēnījus ir Meilē.
5. Pranešīmas apie ārimo īrankius seniau ir dabar; padavīmas apie Pīklapī; dīkas pasišnekējīmas.
6. Uzbaiga: Tai īsdainavau. (Liet. Aidos.)

IV.

1. Dēklamācia: Mīliu. Liūdas Giria.
2. Kalba: Lietuva: jos ribos, īsvažda, upēs, kalnai ir gīventojai seniau ir dabar. Lietuvos žemlapis. Pasišnekējīmai apie praneštus dalīkus; klausīmai ir atsākīmai.

3. Pāsaka: Nīkstukas. (Iš Jurksaitisio rinkinio.)
4. Papāsakojimas padavimo apie Ventės pili ir Kuršū mares.
5. Pranešimas apie Lietuvaitisū rūtū darzelius senovėje; dīkas pasišnekėjimas; žaismai.
6. Užbaiga: Sėdžiu ant kalnelio. (Liet. Varp.)

V.

1. Deklamācia: Ko mums reikia. A. Jakštas.
2. Kalba: Žmoniū pažanga materinėj ir dvāsios kultūroj. Pasišnekėjimas apie tai; klausimai ir atsākimai.
3. Pasaka: Geguzė. (Iš Liet. Pāsakū, Aušr. leid.)
4. Padavimai apie Rambînā.
5. Parodīmas ir išguldīmas malūneliū iš Sakaleliū sudėstītū, kaip tai berneliai kartais pasidāro; dīkas pasišnekėjimas, žaismai, dainos.
6. Užbaiga: O rauda sena gaida. (Liet. Varp.)

VI.

1. Dėklamācia: Varpas. Vincas Kudirka.
2. Kalba: Kaip reikia maitinties ir vilkėti norint sveiku išlikti. Pasišnekėjimas apie tai; klausimai ir atsākimai.
3. Pasaka: Eglė, žaltisū karalienė. (Iš Liet. pāsakū, Aušr. leid.)
4. Skaitīmas komėd. Jonuks mergū bijās, su išdalītais ritiniais.
5. Dīkas pasišnekėjimas, dainos.
6. Užbaiga: Lietuvosiais esame mes gimė. *Vds.*

APŽVALGA.

Tsīnū paveikslas. Paprastai tikimės augštai iškile esā už pagonius, kaip ir Tsīnus. O visai nuostabus dalīkas šiais metais jū zemėje nusidavė. Norėdami savo tautos atgijimo, jie tarsi nuo vienos dienos lig kitos

nusiprātino opiumo vartojimā, kursai ėra toks-jau blogas jū pāprotīs, kaip prie mūsū girtāvimas. Pirm penkeriū metū jū valdonė išleido paliepmā, kad nebebūtū auginamos aguonos, iš kuriū traukia opiumā, ir kad tojo nieks

nebevartotū. Airopoj tūli mānė, kad tas paliepmas tik tėra tuštias monas. Buvo Tsīnū zemėj metais už 460 milionū markiū opiumo gaminama. Iš to, žinoma, valdzia turėjo didžiā naudā, kaip Airopoj valdzios traukia pinigus iš alkoholo, kurį žmonės išgeria. Bet visū Tsīnū laikraščiai pradėjo žmonės rāginti mesti opiumo vartojimā, jeib galētū jie kaip tauta atgītī. O dabar aguonū auginimas taip labai apleistas ir opiumo vartojimas taip sumazėjes, jog negāli trukti nei 3 metū, kad Tsīnai visai bus atprāte nuo tū nuodū. Ar ne nuostabus Tsīnū dorumas? — Kur tai būtū Airopoj galima, atsizvelgiant ė alkoholā?

Māžumas iš Amerikos. Senai sujungta šiaurės Amerikos Valstija pagirta kaip zemė, kur žmonės pātis save valdo. O pastaru laiku tūli māno, jog esā dabar išrodīta, kad daug nežmoniškumū tše išiveisiā. Žmogaus gīvībė visai maža tebrangiama. Senātvė visai negerbiama. O žmogaus garbė laikraštiuose labai greitai biauriu būdu nuplėsiama. Kad kur koks žmogus, ėpatšiai murinas, ėra nusidėjes, žmonės jį užpuola kaip žmogudziai ir barbariškai kankina ir zudo. Apsiveda žmogudu lengva širdimi ir taip-jau vėl skiriasi. Žmogaus, darbininko gālios išnaudojamos, tarsi voras išsiurbtū musės kraujā. Taip labai visi veja dolarī. O kas

dabar laikraštiuose buvo rāšoma, kaip policia susitelkusi su visokiais piktādariais, net žmogudziai, turbūt visur pastojo žinoma. Įpatinga ėra ir tū žmoniū kova su vienas kitu, kurie nori prezidentais išrinkti būti. Taip visokie tamsūs taškai teršia viešajį Amerikietisū gyvenimā. Tātšau nėra taip ten jau gyvenimas blogas. Laisvai apsireiškia žmoniū ėdos, laisvai besigrumdamos su tikru pasistengimu žmoniškai kilti. Tur būt, kitā kartā ė tai pažvelgsime.

Presidento rinkimai Amerikoje pasibaigė. Išrinktas Dr. Woodrow Wilson. Tūli protingi žmonės sāko Sujungtoji Amerikos Valstija esanti milžinas, kurs kartais kaip vaikas žaidžia, o tas jo žaidimas esās prezidento rinkimas. Mazumā tame teisībė. Bet išrinkimas Wilsono reiškia tātšau, jog visai naujas laikas prasideda Amerikai. Rodos, kad tiesiog žimus pastos gūdīmas tūlū nesveikū sāntikiū Amerikoje.

Kāras Airopoj dabar tai ir siaubia tarp Turkū ir Slāvū bei Graikū ant Balkano Pusiausalis. Turkai, pergalėti, Airopoj vos tik zemės kampelī galės pasilaikīti. Iš pradzios buvo galima abejoti, kas laimės. Bet veikiai pasirodė, kad prie Turkū vis dār didis ėra vangumas, nerūpestingumas, neapšvietimas, nesutikimas; nėra dār tarp jū draugijinės sāmonės, nors tūli jū vadovai stovi doroj, moksle ir

tevīnēs meilēj gana augštai. Bet didīsis Slāvū, īpatšiai Bulgārū skaitšius, visame toli pralenkē didīji Turkū skaitšiu. Nēra abejonēs, kad Turkai dār nēra atsigāve nuo tū laikū, kaip jū valdonas naikino visus žmoniū saviškumo apsireiškimus. Valdonū išmintis vīriausiai apsireiškia tame, kad jie augina žmoniū saviškumā ir kartu jū linkme stovēti uz viens kitā. O to Turkū valdonai, tur būt, nei pamanīte nepamānē.

Didesnis Kārū pavojus dabar tai grumzdzia, tai vėl nusitraukia. Ir nēra žinoti, kas gāli išeiti. Aišku īra tat, kad tuo tarpu Vokia, Italia ir Austria tvirtšiau laikosi viena prie kitos, o santara tarp Rusijos, Anglijos bei Francijos kiek īra susilpusi. Anglai labai pasibijo, kad Rusai galētū iš Juodūjū mārū liuosai plaukti ī Viduržemiū jūras ir toliau, kuomet Turkai visai sunīktū. O Francai bijos, kad Rusams karaujant ne prapultū jū Rusams paskolinti piningai. Beveik smilu īra patirti, kār Anglai darīs, jeib apsisaugotū nuo maziausio pasilpimo. Visuomet jie būdavo gudrūs politikai.

Rinkimai Rusijos dūmai Didž. Lietuvoj gana gīvai sujūdino Lietuvius. Pasidārē īpatšiai dvi partios, vienoj žīmiai dalīvavo kunigai, kitoj tie, kurie kunigū vadovāvimui gīvenimo dalīkuose priešinasi. Kiek Lietuviai īra laimēje tais rinkimais, pasirodīs laiku. Bet aišku jau

dabar, kad daug mums Lietuviams dār reikia, jeib pasiliktume ir kovodami su viens kitu pilname doros augštume.

Mikas Petrauskas Prūsū Lietuvoj iš netītšiu pasirodēs ir pasiviešējes pasveikino Lietuvius dviejuose koncertuose. Vienā surengē Giedotojū Draugijā, pati jame nedalīvaudama, 20. Spālio, antrājī Liet. liter. Draugija 22. Spālio Tilžėj. Buvo ir Vokietšiu koncertū lankitojū. O mūsū dainininkas padārē ī visus labai gerā išpūdī. Dainavo jis tūlū tautū dainū, vīriausiai Lietuviū. Pasirodē, jog M. Petrauskui labai gerai pasiseka išreikšti didumo, pav. kovos, karžigio, bet ir prāsto žmogaus jausmus. Menkū jausmū skirtumams, rodos jo visas būdas nēra auges. — Žiūrint ī jī kaipo komponuotojī galima daug iš jo sulaukti. Nēra jis tiktai gabus, bet ir labai stropus mūzikas, kurs dirba su atsidėjimu. O tai labai daug gero reiškia.

Vienas Lietuviū Dailės Draugijos veikalas ūmai tarsi nušvietē visā Lietuvā. Išleido minēta Draugija senai zadētā Krīziū albumā. O tasai pasirodo tiesiog nuostabiai graziu. Nebandau tai tuo tarpu išguldīti. Taip labai juo džiaugiuos. Bet jis nēra tiktai gražus veikalas. Jis tiesiog paduoda mūsū, būtent Lietuvū kultūrai tiek daug gīvībēs, kad su pasirodimo šio veikalo galime skaitīti naują tos kultūros laikā. Vds.

PASIKALBEJIMAI.

A. Žnsp. Ar nesibijoti būt apšauktu bedieviu atsakīdami ī klausimus apie Kristū, ar jis Dievu ar tikt žmogumi? — Nematau, kodėl tuo bijoties turētšiau. Stabmeldžiai vadina visus bedieviais, kurie netiki ī jū stabus. Taipo-jau žemo supratimo žmonēs vadina bedieviais tuos, kuriū išmānimo jie nujēgti negāli. Dar-gi īra žmoniū, kurie turi savo vidūje tiek piktumo, kad tik žiūri, kaip kitā ikenkus, kaip jī žeminus. Todėl negražū apšaukimū sunku bus išvengtī. Bet nēra tai svarbu. Žmogus vis pasilieka savo vertībēs žmogumi, ar žmonēs jī girtū ar peiktū. Toks-jau dalīkas žiurint ir ī "Jaunimo" laikraštī. Nepastoja jis geresniu giriamas ir neblogesniu peikiamas. Berods gāli tūli liauties jī skaite. Bet jis nēra leidžiamas dėl pelno. O kad nebūs galima jo leisti, jis apsistos ējes. — Apie Kristū rašita buvo Spālio "Jaunime" 1911. mt. ir Rugpiūtšio "Jaunime" 1912. mt. Kitā kartā gāl ī kitā klausimā atsakīsiu.

Anti-Ragutis. Ar "Aušrinē" ar "Ateitis" naudingesnē moksleiviams? — Reikētū žinoti, ko moksleiviai nori īgti skaitīdami. Jeigu jiems vien svarbu tūli gīvenimo klausimai geriau suprasti, jie būtinai turētū ir vienā ir antrā tūdviejū laikraštšiu skaitīti. Juodu īra vienas kitām priešingu. O iš nei

vieno tiek neišmokstame, kiek iš priešo. Nors jis ir nieko naudingo mums nepasakītū, vis dėlto iš jo pasipriešinimo išvystume savo neaiškumą, nesusipratimā. Kame daugiau teisingū žiniū, daugiau išminties, doros, ir tt. apsireiškia, negaliu pasakīti. Turētšiau abu laikraštšiu nuodugnai studiuoti. O tām neturiu atliekamo laiko.

A. Ys. 1. Ar žmogus, patekes ī prāgārā, gāli iš jo išeiti? — Kuomet žmogus dār gāli savaip norēti, jis tarsi visāgalingas. Todėl ir žemiausiame žmogūje randasi galimbē kilti, tai esti doru, prakilnu, šventu pastoti. Nēsa īra taip, kaip sakīta viename šventame senūjū Indū rašte, kur Dievībē taria: "Žinoki, kad aš esmi visuose dalīkuose nemirštamasis gaivalas." Tik tame randasi pati sunkenībē, kaip šitā gaivalā veikiantšiu padārius; kitokiais žodžiais: kaip vėl pradėjus tikrai "savaip" norēti. Kas doroj nupuola, tasai nebenori savaip. Jame viskas, kas nedora, nori. Ir taip jis grimsta prāgaron. (Kas prāgaras, pasakīta Spālio "Jaunime" 1911. mt.) O suprantamas dalīkas, lengviau išlipti iš klampīnēs tiktai mąžumā īgrimzdus, kaip kad jau joj bečekšant lig kāklo.

Gilesnis atsākīmas ī tār pātī klausimā būtū šis. — Jeigu išmanīsime prāgarā esant

didžiū kantšiū padėjimu ir išvīsimė, kaip žmogus kiekvieno veikimu, kiekvieno jausmu ir geismu, kiekviena mintimi kripsta ar daugiau į šviesos pusę, ar daugiau į tamsos ir skausmo šalį, tad aiškiai pamatysime, ar žmogus gali išeiti iš prągaro ar ne. Kuomet žmogus vienu dārbu kripsta skausman, kitu vėl palaimon, jisai patekes į prągarą lengvai iš jo galės išeiti. Greitšiau susipras kā gera padariti. Bet nuolatai blogai veikdamas, tai esti save temdindamas ir skausdamas, nei negāli numaniti, kaip ir kitaip veikus. Ir tik vis bris gilīn ir gilīn į tamsumā ir skausmo liepsnas. Dār prisideda ir tai, kad žmogus, kūno nebetekes, nebegali taip veikti, kad jo darbas į jį pātī intekme padarītū. Be matērinio kūno, žmogus tikt stovī po bangū sukeltū jo veikimo, geidimo ir tt. Ir tik jiems išbangāvus ir jām pamirus ir geismui ir mintims, jis pasieka stovī, kuriame visi žmonės ĩra līgūs, kadangi tas ĩra vienībė grīniosios jū esībės, Dievo kvāpo, Dievo zodžio, arba kaip paprastai sākoma: Išganītōjo vienībė su Dievu. Juo žmogus tad grīzdamas gīveniman išeina iš prągaro. Bet kurs tāt išganītōjā savīje savo darbais žudo, tasai berods pasilieka pragare, kol neišnīkes. Tai esti, jo dieviškoji dalis atsitraukia ir sutraukia visus rīšius su ta save kaipo žmogū zinantšia sāmone, kuri išlengvo išgesta.

2. Kur slepiasi pradžia žmogaus esībės? — Nėra abejonės: Tame, iš kurio viskas pareina, būtent patšioj Visumos esībėj, Visumos sutvėrimo galībėje. ĩra māt ir visai aišku, kad kiekvieno žmogaus esībė toki sena, kaip visas pasaulis, ir kad žmogaus kūnas tėra prągaištās žmogaus esībės ĩrankis. Kaip žmogaus esībė prasidėjo ir lig šio laiko augo ir išliko, tai negalima trumpu zodžiu pasakiti.

Tamsioji Liaudis. 1. Ar teisībė, kad aname blīneliėje vadinamoj katalikū komunioj, ĩra tikras, gīvas Dievas? Aš drīstu suprasti, kad tas blīnelis — symbolas. Bet dėlko taip kunigai nesāko? — Suprasdami tāt blīnelī taip, kaip minėtas Indū rāsto zodis: "Žinoki, kad aš esmi visuose dalīkuose neuzmirštamasis gaivalas", nėra priezasties, kad pasipriešintume kunigū mokslui. Ir suprantama, kad kunigai nenori vadinti to blīnelio symbolu. Mat, jiems rūpi, kad žmonės imdami tāt blīnelī pajaustū šventībės artībė. Kuomet kas jī laiko vien symbolu, tuomet labai lengvai ir tārīa, kad jis "tiktai" symbolas ir nebando nieko pajausti. Ištikrūjū viskas, kāt tiktai mātome, ĩra symbolas to, kurs viskā tveria ir gaivina. Taip ir tas blīnelis. Tik reikia tai gīvai pajausti. Tokiam pajautimui visos bažnyczios apeigos dera. Ir todėl minimas blīnelis daugiau,

gālime ir sakiti: visiškai kitaip, kaip kiti dalīkai sužadina numānīmā šventībės artībės, jeigu žmogus tāt pasiduoda. Vienok nėra jame daugiau gīvo Dievo, negu kituose daigtuose.

2. Ar tikusios ĩra visokios iškilmės, kokios jos ir nebūtū? Ar nekenkia jos protui? L. Tolstojus sāko visas iškilmes sulaikant proto gāliā ir esant todėl kenksmingomis. Neturētū todėl būti dāromos. Vīdūnas sāko jas sužadinant prakilnesnius jausmus ir skaidrinant dvāsīā, kadangi jā atitraukiantšios nuo kasdienio gīvenimo. — Visai māt nėra suprantama, kaip iškilmės galētū sulaikiti proto gāliā. Berods ir nepažīstu visū iškilmū. Manītos ĩra, tur būt, bažnytinės. O tos visuomet ĩ žmogū padāro pašventinanti išpūdī, jeigu tikt žmogus pats jū nesutinka su pašiepa. Protas vien teturi reikalū su regimais paviršutiniško gīvenimo daigtais. Jis žmogaus ne zemina nei augština. Bet jausmai tai padāro. O ne vien tai. Protas tegāli tvarkiti mūsū patīrimus. O jausmas atvera mūsū dvāsiai naujus patīros vartus ir protui suteikia tokiu būdu naujo turto. Gāli būti, Tolstojus sukeitē jausmus, kuriuos apeigos sužadina, su išguldīmais tū apeigū. Tokie išguldīmai berods gāli kenkti protui, kadangi jie dažnai prieš visā išmintī padāromi.

Kazelis. Kokia ĩra tikresnė meilė? Ar ta, kuri sto-

jasi pirmu pasimātīmu tarp bernelio ir mergelės, ar ta, kuri randasi išlengvo jiemdvim daugiau ĩ pāžintī pareinant? — Meilė ĩra labai augštas dalīkas. Ir sāko šv. Rāstas: Dievas ĩra meilė. Tos meilės tarp jaunūjū retai tėra ir tiktai kibirkstelė. Paprastai tegalima kalbėti apie išigeidimā, apie palinkimā ĩ viens antrā. Tuomet klausimo prasmė būtū ta: Kurs išigeidimas ĩra tikresnis, ar pirmu ar antru būdu apsireiškiās? Māt rodos, ir vienas ir antras gāli pasilikti gīvas visām amžiū, ir antraip: vienas ir antras gāli veikiai išnīkti. Nėra māt abejotina, kad ĩpatingi siūlai rīša žmones prie viens kito jū laimei ir jū nepalaimai. Tie siūlai kartā toli praeitij patšiu jū verpti. Žmogus užgema, gīvena ir miršta netikt vienā kartā. O tāt, kad kiltū, kad juo apsireikštū vis daugiau amžinoji, šventoji sutverantšioji gālia. Laimė ir nepalaima, abu dera tokiām žmogaus kilimui, nors ir išveizētū kartais kitaip. Todėl tūli žmonės ūmai išigeidžia ĩ viens kitā, tūli išlengvo, o iš to išeina vienām ir antrām skausmū ar džaugsimū. Žmonės dagoja, kāt jie kartā ĩra sėje, o jie sējā, kāt kartā dagos.

Paukstelis. Ar ĩra dora susieiti naktimis su antra lītīmi? — Vis bus klausimas: kas norima? kāt tas susiėjimas? kodėl nesusieinama dienā? Jeigu nieko nėra tše blogo, ko mergaitė ir bernelis turētū gēdėties,

nors visi juodu matytū, susiėjimas ir naktį negali būti nedoras. Kur ir kame abejojama, reikia klausties: ar šis ar tas pasi-

elgimas mūsų širdis ir sielą teršia arba skaidrina? O atsakikime sąžiningai. Tad nenuklisime. Ir savo veikime būsime tvirti. Vds.

NAUJI RASTAI.

Dobilas, Bludas. Romėnas iš buvusios Rusijos revoliucijos metų. Išleido J. Dobilas. Tilžėje 1912. mt. 1,50 rbl. Nepatinka man tos knygos vardas ir tūli kiti mažesni dalikai, kurių minėti negaliu. Už tai kituose dalikuose ta knyga neša svarbaus veikalo žimį. Skaitėdamas ją tarsi regi tuos žmones, apie kuriuos rašytojas kalba. O ne vien tai. Tokių-jau žmonių yra ir Prūsų Lietuvoj. Matyti, rašytojas yra galėjęs parodyti netiktai apskritai žmonių, bet žmonių-Lietuvių. Jei tik nebus šis veikalas savo rūšies pirmasis, kurs taip giliai nušvietė Lietuvių sielas! O tuo jis pasistato pirmojo mūsų dailiosios raštijos eilėj.

M. Vaitkaus, Genijus ir Meilė. Poėmas. Kaunas 1912. mt. "Ateities" leidinys. 6 kap. Turinys: Kaip garsusis Hannibalas galingai apveikia Romą, tat atspindi miltinšioj mergaitės sieloj. — Tān dalikā taip parodyti, jog skaitimas to veikalelio tiesiog apiima, tegalėjo pats poetas. Netaip patenkintas, kaip turinio givumu ir jausmingumu, esmi poėmo forma.

Lietuvių Kriziai. Vilnius 1912. mt. Lietuvių Dailės Draugijos leidinys. 3,30 rbl. Kriziai, kaip jie Lietuvių dirbami Didž. Liet. yra Lietuvos dailininko Antano Jaroševičiaus nupiešti, ir šioj knygėj yra tie piešiniai atspausti. Kiekvieno lāpo krāstas yra kito dailininko, būtent Antano Žemaitišio (Žmudzinavitšiaus), tikrai dailiškai Lietuvių žmonių dailės motīvais išpuoštas. Tām veikalui parāšė Dr. J. Basānius kaipo įžangā archaiologīfos stūdiā apie Lietuvių krizius. Kokī svarbumā tas veikalas, rodos, turi, šio "Jaunimo" apzvalgoj trumpai minėta. Vds.

Iš leidėjų-rašytojų pusės.

"Jaunimas" tegali apsimokėti, kad jis turi 1000 skaititojų. Lig to skaitšiaus reikia dar keliū simtū. Todėl rūpinkimės "Jaunimo" praplātinimu. Šiaip jis vargiai galės eiti naujais metais. — "Jaunimas" siuntšiamas į namus už 2 M. per metus, į Didžiąją Lietuvā už 1,25 Rublī, į Amėrikā už 75 Centus, pavienis numeris už 30 Pfēg., 15 Kap. arba 10 Cent. — „Jaunimo“ tām nesiuntšiamė, kurio adreso neišskaitome. — Dār vienas dalikas: Šiā vāsarā susilaukėme piningū 6 Mk. ir laiškā iš Collinsville, Ill. Prāšoma, kad siūstume 2 Vadovu Liet. kalbai pramokti. Negālime siūsti tū knīgū, kadangi laiškās be rašitojo pavardės išsiūstas. Kān veiksime?

Už leidėjus-rašytojus

Martin Aszmutat, Tilžėj, **Garnisonstr. 19.**